

NUME DE FAMILIE DERIVATE DIN TOPONIME

Viorica RĂILEANU

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

Chișinău (Republica Moldova)

Abstract

The surnames of toponymic origin are an important category of anthroponymy. Their emergence was determined by certain social, economic and legal factors. These names remind us how old and devoted the relationship between *place* (estate, house, village, city, country) and *human* is.

The toponymic origin of these names is expressed in certain ways, one of them is the derivation using the suffix *-eanu*.

Keywords: *anthroponymy, surname, derivation, suffix, toponym*

Résumé

Les noms de famille d'origine toponymique constituent une catégorie importante de l'anthroponymie. Leur apparition a été déterminée par certains facteurs sociaux, économiques, juridiques. Ces noms nous rappellent à quel point la relation entre le *lieu* (domaine, maison, village, pays) et l'homme est ancienne et dévouée.

L'origine toponymique de ces noms est exprimée par certains moyens. L'un d'entre eux c'est la dérivation avec le suffixe *-eanu*.

Mots-clés: *anthroponymie, noms de famille, dérivation, suffixe, toponyme*

Antroponimia este disciplina lingvistică care se ocupă cu studiul numelor de persoane, reprezentate, de la caz la caz, prin fiecare dintre termenii *nume de botez, prenume, nume de familie, supranume, poreclă, pseudonime*. Albert Dauzat¹ a clasificat aceste „formule de denotație personală” în patru clase: *nume de familie, nume individuale (prenume), supranume, pseudonime*. Lingvistul clujean Ștefan Pașca, remarcă existența a trei clase: *nume de botez, nume de familie, supranume*².

În limba română numele de familie, transmis în general de secole, se prezintă ca o subclasă antroponimică secundară, de individualizare suplimentară. Or, ca nume proprii, numele de familie apar târziu în sistemul onomastic românesc, căpătând statut juridic abia în primele două decenii ale secolului al XX-lea, „referindu-se simultan la

¹ În lucrările: *Les noms de personnes, origine et évolution*, Paris, Librairie Delagrave, 1924; *Dictionnaire des noms de famille et prénoms en France*, Paris, 1951; *Les noms de familles de France*, 3-ième édition, Paris, Librairie Guénégaud, 1977.

² Constanța Bărboi, *Onomastică și istorie*, București, Editura Enciclopedică, 1999, p. 29.

două obiecte denotate: familia și un membru al acesteia”³.

Numele de familie s-au format în diferite perioade istorice de dezvoltare a limbii și a societății și „prezintă un mare interes psihologic și social, deoarece poartă, prin forma și conținutul lor, imaginea și amprenta civilizațiilor trecute”⁴. Pentru numele de familie, procesul de formare e declarat încheiat. În prezent, ele reprezintă elementul fundamental al sistemului oficial de denotație.

Gh. Bolocan considera că numele de familie, în orice țară, „reprezintă un tablou extrem de complex: unele sunt frecvente în toată țara, altele numai în anumite zone, sate sau comune, iar altele sunt singulare. De-a lungul istoriei, aceste raporturi se pot schimba: numele migrează odată cu populația din cele mai diverse motive sau sunt supuse unor mutații și primeniri radicale condiționate de factori sociali, culturali etc.”⁵

Având la origine structuri similare sau identice cu cele de răspândire generală în întreg spațiul etnolingvistic românesc, numele de familie din spațiul basarabean s-au format pe baza lexicului comun (apelative) și unităților onimice preexistente (toponime, antroponime).

Astfel, din punctul de vedere al originii tematice, numele de familie se clasifică în trei categorii: *nume de familie de origine toponimică*; *nume de familie de origine antroponimică* și *nume de familie de natură descriptivă*, supranume la origine, care au la bază cuvinte ale vocabularului românesc, în mare parte substantive, dar și adjective, într-un număr mai redus.

Numele de familie de origine toponimică constituie o categorie importantă în onomasticonul național. Aceste nume, arătând originea sau apartenența locală, „leagă individul de pământul, de casa sau domeniul unde el locuiește, de localitatea sau țara de unde este originar”⁶. Este evident că un nume de familie se poate forma de la un nume topic doar în cazul când acesta există deja.

Albert Dauzat menționează că numele de familie provenite de la „numiri geografice” sunt răspândite în toate țările din Europa Occidentală: Spania, Franța, Germania, unde feudalismul și-a exercitat puterea sa maximală.⁷ Întrucât apariția numelor de familie la toate popoarele este condiționată de apariția proprietății, primele nume de familie oficiale s-au format de la denumirea geografică a proprietății (moșie, sat) sau de la un termen topografic care se afla în vecinătatea casei familiare ca: *deal*, *dumbravă*, *pădure*, *râu*, *movilă* etc. În epoca feudală, numele proprietății era mai răspândit decât prenumele. Astfel, relația toponim → antroponim se dovedește a fi o relație veche și devotată.

³ Camelia Firică, *Onomastică românească. Probleme teoretice privind categoriile antroponimice: poreclă și supranume*, în „SRAZ”, 2007, LII, p. 217.

⁴ Viorica Goicu, *Nume de persoane din Țara Zarandului*, Timișoara, Editura Amphora, 1996, p. 19.

⁵ Gheorghe Bolocan, *Dicționarul numelor de familie din România*, în „Studii și Cercetări de Onomastică”, Craiova, Editura Universitaria, 1996, p. 7.

⁶ Viorica Goicu, *op. cit.*, p. 40.

⁷ Albert Dauzat, *Les noms de personnes*, Paris, 1928, p. 85.

Șt. Pașca susține că numele ce au „calificative de origine”, indicând „locul proprietății agricole familiare, donată sau recunoscută ca proprietate familiară de o diplomă voievodal,⁸ ocupă un loc important în „sistemul antropomastic documentar”. Numele acestea, fiind lipsite de „nota injurioasă”, s-au impus în antroponimia oficială, precedând întrebuițarea patronimelor și matronimelor.

Acest model de formare a numelor de familie a fost impus și pe cale oficială, fapt atestat într-un document din anul 1680, care spune că domnitorul Șerban Cantacuzino a dat ordin ca fiecărui cetățean să i se adauge pe lângă prenume și un nume. „Nomele să se ia: cel ce are moșie sau sub a lui putere cu temei moștenit vre-un sat, să-și pue nomele satului adăogându-i scurtimea... -eanu sau -escu. Așa pronomele unui român este *Ioan* și are moșia *Plop*, prin adăugirea la *Plop* scurtimea -eanu, face *Plopeanu* și cu *Ioan*, va fi *Plopeanu Ioan*.”⁹

Un alt factor care a generat denomiția persoanelor după locul de origine a fost determinat de mișcările de populație, frecvente altă dată între așezările omenești. Acest proces social s-a produs din diverse motive sociale și economice: „fărămițarea obștii sătești și separarea satelor aflate într-un singur hotar; „roirea satelor”; popularea sau repopularea unor teritorii „pustii”; colonizarea pământurilor libere cu populație din alte regiuni sau țări; împrumutarea țăranilor etc.”¹⁰ Frecvența numelor de sate ca supranume coincide cu perioada migrației. „Aria în care se regăsește un nume de localitate ca nume de familie este proporțională cu importanța localității. O persoană originară dintr-un sat nu va primi numele acestuia ca supranume decât într-o regiune unde satul este cunoscut, deci într-o zonă foarte limitată.”¹¹ Astfel, cei care se mutau cu traiul dintr-o localitate în alta erau mai lesne de identificat după numele locurilor de baștină, după localitățile de proveniență: *Câmpeanu*¹² < *Câmpeni*, *Bujoreanu* < *Bujor* etc. Nume de felul acesta nu putea să aibă o persoană care locuia în localitatea dată, unde toți locuitorii puteau fi numiți cu numele respectiv (*câmpeni*, *bujoreni*). La început, aceste derivate au circulat ca supranume, iar mai târziu au devenit nume de familie oficiale.

Fiecărei limbi îi sunt specifice anumite modalități de exprimare a originii toponimice. Astfel, în limba latină sufixul *-ensis* se atașa la nume de orașe și de țări pentru a desemna pe locuitorii lor: *Atheniensis*, *Mediolanensis*, *Ostiensis*. În limba greacă, alături de sufixele *-itis*, *-otis*, care formează nume de locuitori și derivate de la nume de localități, există și sufixul *-anos*, *-inos*, care formează în general adjective derivate de la nume geografice: *Candiano* („din Candia”, oraș în Creta, azi Heraklion), *Damaschinos* („din Damasc”) etc. În limba franceză, numele localității sau ținutului este precedat de prepozițiile *de*, *du*, *la* (*de Campagne*, *Decaen*, *Dubois*, *Lafontaine*, *Laforet*).

⁸ Șt. Pașca, *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București, 1936, p. 87-88.

⁹ Șt. Pașca, *op. cit.*, 1936, p. 62.

¹⁰ Anatol Eremia, *Nume de localități. Studiu de toponimie moldovenească*, Chișinău, 1970, p. 110.

¹¹ Viorica Goicu, *op. cit.*, p. 40.

¹² Am folosit ca exemple nume de familie care se atestă astăzi în baza de date a *Registrului de Stat al Populației*.

Aceeași idee poate fi exprimată și cu ajutorul unui sufix (*Pariset*). În engleză, numele localității este precedat de prepoziția *of* (*of York*), iar în germană, alături de prepoziția *von* (*von Waldegg*) există sufixul *-er* (*Berliner, Hamburger*). În limbile slave, în afară de sufixul *-ianin*: *Bobruianin, Chiianin, Podolianin*, la numele localității se adaugă sufixul *-schii*. În polonă: *Paderevski, Rozvodovski, Varșavski, Tarnovski*; bulgară: *Levskii, Romanskii*; rusă: *Smolenskii, Iampoliskii* etc.

În limba română, numele în discuție se prezintă ca nume derivate, formate prin mijloace specifice, exprimate fie prin nume de locuri precedate de prepoziții (*Dinjos*), fie prin derivare cu sufixe. Cele mai multe derivate sunt formate cu ajutorul sufixului *-eanu*¹³ (< v. sl. *-ianinŭ, -janinŭ*)¹⁴. Sufixul a intrat în limba română odată cu numele slave de locuitori și este cel mai vechi sufix pentru formarea numelor de locuitori¹⁵.

Ca reflex al migrației locuitorilor, sufixul *-eanu* a devenit foarte productiv în limba română, formând derivate de la *oiconime*, nume de sate: *Bădiceanu* (20)¹⁶ < Bădiceni, *Bratușanu* (8) < Brătușeni, *Bujoreanu* (177) < Bujor, *Cărpineanu* (82) < Cărpineni, *Chetroșeanu* (4) < Chetroșeni, *Chiperceanu* (39) < Chiperceni, *Cobăleanu* (1) < Cobălea, *Cojușneanu* (185) < Cojușna, *Colicăuțanu* (1) (var. *Colincăuțanu* (17) < Colicăuț, *Curluceanu* < Curluceni (azi Făgureni), *Fundureanu* (71) < Fundurii (Vechi), *Lăpușneanu* (105) < Lăpușna, *Lozoveanu* (14) < Lozova, *Medeleanu* (28) < Medeleni, *Mereșanu* (3) < Mereșeni, *Pîrlițeanu* (112) < Pîrlița, *Pociumbeanu* (2) < Pociumbeni, *Slobozeanu* (105) < Slobozia, *Surchiceanu* (26) < Surchiceni, *Suruceanu* (949) < Suruceni, *Visterniceanu* (120) < Visterniceni¹⁷, *Vorniceanu* (39) < Vorniceni etc.; nume de orașe: *Bîrlădeanu* (477) < Bârlad, *Brașoveanu* (680) < Brașov, *Brăileanu* (187) < Brăila, *Căinăreanu* (172) < Căinari, *Durleșteanu* (68) < Durlești, *Gabroveanu* (18) < Gabrovo, *Glodeanu* (304) < Glodeni, *Ieșanu* (127) < Iași, *Orheianu* (16) < Orhei, *Suceveanu* (85) < Suceava, *Tecuceanu* (57) < Tecuci, *Vasluian* (340) < Vaslui etc.

Din sfera *oiconimicelor* fac parte și numele unor vechi locuințe, construcții, instalații, edificat uneori pe locurile virane, nepopulate, alteori în jurul unor cătune sau locuințe izolate, servind ca loc de adăpost și apărare de intemperii sau de primejdii¹⁸: *Bordei* (< *bordei* „locuință mică, rudimentară”), *Buda* (< *budă* „construcție de lemn în pădure”), *Câșla* (< *câșlă* „așezare de păstori; stână”), *Cocioaba* (< *cocioabă* „bordei”),

¹³ Sufixul se întâlnește și cu forma nearticulată *-ean* și formele *-ian(u)*, *-an(u)*.

¹⁴ Magdalena Popescu, *Nume de locuitori derivate de la teme străine*, în „Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română”, 1960, vol. II, p. 216; G. Pascu, *Sufixele românești*, București, 1916, p. 302; Șt. Pașca, *op. cit.*, 1936, p. 140; Șt. Pașca, *Sufixe care indică apartenența locală*, în „Dacoromania”, Cluj, 1931-1933, vol. VII, p. 156; Al. Graur, *Nume de persoane*, București, 1965, p. 116; Silvia Pitiriciu, *Derivate cu bază toponimică (Litera C)*, în „Caietele Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca, 2015, II, p. 392.

¹⁵ Viorica Goicu, Simona Goicu-Cealmof, *Originea numelui de familie Munteanu(u)*, în „AUT”, XLVIII, 2010, p. 170.

¹⁶ Cifra reprezintă frecvența numelui pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

¹⁷ *Visterniceni*, sat la origine, care cu timpul a devenit o mahala a Chișinăului (v. Ion Dron, *Visterniceni*, în „Curierul de seară”, 1995, 6 mai).

¹⁸ Unele atestate astăzi ca nume de localități: Bocșa, Câșla, Odaia, Seliște.

Coliba (< *colibă* „locuință a ciobanilor; adăpost provizoriu pentru oameni și, rar, pentru animale”), Odaia (< *odaie* „așezare gospodărească izolată de sat; fermă mică, târlă de vite; colibă servind de adăpost provizoriu pescarilor, ciobanilor sau muncitorilor agricoli în timpul lucrului”), Seliște (< *seliște* „locul pe care fusese sau pe care era așezat un sat; vatra satului”), Stâna (< *stână* „așezare păstorească de vară, la munte sau în afara satului, unde se adăpostesc oile și ciobanii”), Șura (< *șură* „strungă (la stână); clădire anexă într-o gospodărie”), Târla (< *târlă* „loc împrejmuit și neacoperit, unde se odihnesc vitele sau oile”) etc. La început, aceste așezări erau populate de toată familia, mai târziu, fiind părăsite din diverse motive (mai ales din necesități materiale), au devenit niște anexe economice ale satelor sau ale gospodăriilor individuale. Persoanele venite de pe aceste locuri erau numiți *Bordeianu* (927) (var. *Bordeian*), *Bocșăneanu* (37) (var. *Bocșaneanu*, *Bocșanean*, *Bocșănean*, *Bocșeneanu*, *Bocșenean*, *Bocșineanu*, *Bocșinean*, *Bocșoneanu*), *Budeanu* (975) (var. *Budean*, *Budianu*, *Budian*), *Cișleanu* (127) (var. *Câșleanu*, *Câșlean*, *Cișlean*), *Colibanu* (6) (var. *Coliban*), *Cociobanu* (59) (var. *Cocioban*), *Selișcean* (2) (var. *Selișcian*) etc.

Relativ puține sunt numele de familie care au derivat de la toponime *fortonimice*, vechi cetăți, palânci, parcanе sau tabere, ridicate în scopuri militare, slujind localnicilor drept loc de refugiu și adăpost¹⁹: *Chilianu* (211), *Horodișteanu* (15) (var. *Gorodișteanu*) (< *horodiște* (< slav. *zopoduue*) „loc unde odinioară a existat un oraș întărit, o cetate”), *Hotineanu* (44), *Palancean* (164) (var. *Palancian*) (< *palanca* (< tc., pol. *palanka*) „întăritură făcută din pari ascuțiți la capătul de sus, înfipti în pământ și legați între ei cu funii sau scoabe de fier”), *Răileanu* (2263) (var. *Răilean*, *Railean*, *Raileanu*, *Railian*, *Railianu*) (< *raia*²⁰ (< tc. *raya*) „cetate (împreună cu ținutul din jur) ocupată și administrată de autoritățile militare turcești”), *Soroceanu* (508), *Tabaranu* (154) (var. *Tabaran*) (< *tabăra* „loc (întărit) unde staționează trupe militare”), *Tighineanu* (398) etc. Din cauza timpului și a evenimentelor desfășurate pe parcursul anilor, unele dintre aceste așezări fortificate au dispărut fără urmă, însă numele de familie atestate astăzi amintesc de existența lor.

Teritoriul Moldovei este cuprins între adevărate hotare naturale, formate de fluviile Nistru și Prut. În interior, această zonă e străbătută în toate direcțiile de mai multe râuri și râulețe, cu lacuri, bălți, lunci așezate în văile lor. În totalitate, rețeaua hidrografică este reprezentată de circa 5000 de cursuri de apă. Toponimia cuprinde circa 5% de nume topice cu caracter hidronimic, care au determinat o bogată antroponimie: nume derivate de la denumirile râurilor mari²¹: *Dunărean* (12), *Cogîlniceanu* (152) (var. *Cogîlnicean*, *Cogîlnician*), *Copăcianu* (259), *Nistreanu* (503) (var. *Nistrean*, *Nistrian*, *Nistrieanu*, *Dnistrean*), *Pruteanu* (1595) (var. *Prutean*, *Prutian*, *Prutianu*), *Sirețanu* (214) (var. *Sirețeanu*) sau de la așezările de pe cursul acestor râuri. Or, pe râul Nistru sunt așezate

¹⁹ Această misiune au avut-o și cetățile de pe râul Nistru: Hotin, Soroca, Tighina.

²⁰ Atestat doar în toponimul compus Grinăuți-Raia.

²¹ Fiecare râu (Nistru, Prut, Cogâlnic, Răut, Sireț etc.) având câte unul sau mai multe nume de sate derivate de la numele lor.

170 de sate, pe Prut – 150, pe Răut – 70, pe Bâc – 40, pe Botna 30 etc., majoritatea având la bază denumiri ce redau caracteristica principală a zonei: Bălți, Budăi, Bulboaca, Bulhac, Cișmea, Gârla (azi Costești), Iezăreni, Izvoare, Izvorenii, Lunca, Ocnița, Vădeni etc. Numele formate de la aceste toponime sunt: *Bahneanu* (17), *Bălțeanu* (55), *Budăianu* (79), *Bulboceanu* (2), *Gîrleanu* (519), *Izvoreanu* (120) (var. *Izvorean*), *Luncan* (1), *Ocnițanu* (7) (var. *Ocnițan*), *Vădeanu* (23) (var. *Vadeanu*) etc. Câteva antroponime atestate fac trimitere la o proveniență mai îndepărtată: *Cartaleanu* (54) (var. *Cartalean*) < Cartal, *Crișan* (14) (var. *Crisan*) < Criș, *Jianu* (16) < Jiu, *Mureșanu* (6) < Mureș etc.

Semnificativ este și numărul numelor de familie create de la nume topice de origine oronimică sau floronimică: *Cîmpeanu* (14) (var. *Câmpan*, *Câmpeanu*, *Cîmpan*, *Cîmpanu*), *Codreanu* (3370), *Deleanu* (252) (var. *Delean*, *Deleanov*), *Dumbrăveanu* (211) (var. *Dumbrăvanu*, *Dumbrăvan*, *Dumbraveanu*, *Dumbravan*, *Dumbravanu*), *Hîrtopan* (7) (var. *Hîrtopan*), *Holman* (1), *Măgureanu* (22) (var. *Măgurean*), *Movileanu* (802) (var. *Movilean*, *Movilianu*, *Movilian*), *Plopeanu* (4) (var. *Plopan*), *Pădureanu* (164) (var. *Pădurean*, *Padurean*, *Padureanu*), *Rîpeanu* (1) (var. *Râpan*), *Ulmanu* (59) (var. *Ulman*), *Văleanu* (131) (var. *Valean*, *Valeanu*) etc.

Mai puține sunt numele de familie care au la bază denumiri de regiuni, provincii, zone: *Ardeleanu* (369) (var. *Ardelean*, *Ardelian*, *Ardelianu*, *Ardelian*), *Dobrogeanu* (34) (var. *Dobrojan*, *Dobrojanu*, *Dobrojean*), *Basarabeanu* (4) *Moldoveanu* (171) (var. *Moldovean*, *Moldovan*, *Moldovanov*, *Moldovanu*), *Moșoianu* (38), (var. *Moșcan*), *Munteanu* (15078) (var. *Muntean*, *Muntian*, *Muntenu*, *Muntianu*, *Muntianov*), *Olteanu* (498) (var. *Oltean*, *Oltianu*), *Podoleanu* (340) (var. *Podolean*, *Podolian*), *Ungureanu* (6422) (var. *Ungurean*, *Ungurian*, *Ungurianu*, *Ungurenu*), *Vrînceanu* (567) (var. *Vrîncean*, *Vrîncianu*, *Vrîncian*, *Vrînceanu*, *Vrîncean*), *Zaporojan* (2241) (var. *Zaporojanu*, *Zaporojeanu*) etc.

O categorie de nume de familie de origine toponimică, cu o frecvență foarte redusă are la bază apelative topice. Folosite în funcție onimică, au un caracter descriptiv: *Bahnă* (180) *Balta* (484), *Budăi* (128), *Bulhac* (492), *Bulboacă* (134), *Cîmpu* (69), *Codru* (30), *Dumbravă* (521), *Gîrlă* (156), *Iaz* (90), *Odae* (14), *Pădure* (562), *Poiană* (364), *Pîrău* (907), *Rîuleț* (17) etc. Dar pentru astfel de nume „nu este suficientă explicația, spre exemplu, a numelor de familie *Balta*, *Bolovan*, *Codruț* etc. prin *baltă* „o apă mică stătătoare”, *bolovan* „o piatră mai mare” și *codruț* „o pădure mai mică”, ci trebuie mai ales să se determine valoarea apelativă a fiecărui nume, să se cunoască de ce un substantiv ca *baltă*, *bolovan*, *codruț* a fost dat unei persoane”²².

După cum am prezentat, de la toponime cu sufixul *-eanu* se formează derivate, care indică originea locală. Acest tip de derivate se formează prin două modele:

a) toponim + sufix fără alternanțe fonetice în punctele de îmbinare a morfemelor: *Bordeianu*, *Brăviceanu*, *Brăileanu*, *Brătușanu*, *Bârlădeanu*, *Bujoreanu*, *Glodeanu*, *Codreanu*, *Cojușneanu*, *Lozovanu*, *Lăpușneanu*, *Măgureanu*, *Nistoreanu*,

²² Viorica Goicu, *op. cit.*, p. 49.

Slobozeanu etc.

b) toponim + sufix cu alternanțe fonetice în punctele de îmbinare a morfemelor: Bulboaca > Bulboceanu, Palanca > Palancianu, Siret > Sirețeanu, Soroca > Soroceanu etc.

Alte derivate cu valoare locală, ce e drept, foarte rar atestate, sunt cele formate cu sufixele:

-ar: *Bahnar* (var. *Bahnari*, *Bahnaru*), *Baltaru* (var. *Baltari*), *Câșlaru* (var. *Cîșlar*, *Cîșlari*, *Cîșlaru*, *Cîșlariu*), *Coșar* (< *coșar* „locuință ciobănească”), *Luncar* (< *luncar* „persoană care trăiește, locuiește în luncă”; var. *Luncaru*, *Luncari*), *Odarii*, *Moțar*, *Poienaru* (var. *Poienaru*), *Șurar* (var. *Șuraru*);

-aș/-eș: *Colibaș*, *Luncaș* (var. *Luncașu*, *Luncasu*), *Mătcaș* (var. *Matcaș*), *Tîrleş*;

-escu: *Brăilescu*, *Codrescu*, *Copăcescu*, *Oltenescu*, *Pănășescu*, *Pîrlișescu*, *Railescu*, *Vornicescu*.

După „lege”, aceste derivate, dacă provin de la toponime, ar fi trebuit să fie formate cu sufixul *-eanu* (*Lunceanu*, *Olteneanu*, *Poieneanu* etc.). I. Iordan explică de ce numele acestea s-au format cu *-ar*, *-aș*, *-escu* și nu cu *-eanu*: „Ceea ce face ca la cuvintele de felul celor notate mai sus să se alipească alt sufix decât *-ean* pentru indicarea originii locale este foarte probabil, principiul comodității. *Bădeni*, primitivul lui *Bădenar*, are deja pe *-ean*; tot așa este simțit și numele topic *Poiana*, deși terminația acestuia seamănă cu *-ean* numai ca sunete. La *Matca* n-ar fi fost potrivită cu spiritul limbii o terminație *-cean* sau *-can*, care se întâlnește numai foarte rar.”²³ S. Pușcariu consideră că sufixul *-ar*, care indică originea locală, s-a născut prin disimilare din sufixul *-an*²⁴. I. Bărbulescu combate părerea lui S. Pușcariu, susținând că sufixul *-ar* este unul și sufixul *-an* este altul deosebit.²⁵

Numele de familie provenite de la toponime reprezintă o parte considerabilă a onomasticonului antroponimic. Crearea lor este determinată de anumite realități concrete și denotă o relație strânsă dintre toponim și antroponim.

Deși, prin origine și structură, sunt rezultatul evoluției societății noastre, majoritatea reprezentând derivate specifice limbii române, totuși, în virtutea condițiilor istorice, unele nume de familie au fost derivate și/sau amplificate cu câte un al doilea sufix, în special de origine slavă: *Odainic*, *Odaiski*, *Poianschi*, *Plopschii*, *Budeanschi*, *Nistreanov*, *Pruteanov*, *Munteanov*, *Olteanov*, *Ungureanova* etc., prin care se urmărea estomparea originii lor românești și încadrarea lor în onomasticonul rusesc.

Cercetarea numelor de familie derivate din toponime prezintă un interes deosebit, pentru că păstrează în structura lor vechi denumiri de locuri și localități, care în timp au dispărut sau și-au schimbat denumirile. Atestarea lor însă în nume de familie ne sporește convingerea absolută de băștinași dintotdeauna pe aceste locuri.

²³ Iorgu Iordan, *Sufixe -ar și -aș indicând originea locală*, în „Arhiva”, Iași, 1921, nr. 2, p. 259.

²⁴ Sextil Pușcariu, *Câteva cazuri de asimilare și disimilare în limba română*, în „Dacoromania”, I, Cluj, 1921, p. 327.

²⁵ I. Bărbulescu, *Sufixe -ăț, -ar și -an arătând originea locală*, în „Arhiva. Organul Societății științifice și literare din Iași”, 1923, nr. 1, p. 274.

BIBLIOGRAFIE

- Bărboi, Constanța, *Onomastică și istorie*, București, Editura Enciclopedică, 1999.
- Bărbulescu, I., *Sufixele -ăț, -ar și -an arătând originea locală*, în „Arhiva. Organul Societății Științifice și Literare din Iași”, 1923, nr. 1, p. 274.
- Bolocan, Gheorghe, *Dicționarul numelor de familie din România*, în „Studii și cercetări de onomastică”, Craiova, Editura Universitaria, 1996, nr. 2, p. 7-44.
- Dauzat, Albert, *Dictionnaire des noms de famille et prénoms en France*, Paris, Larousse, 1951.
- Dauzat, Albert, *Les noms de familles de France*, 3 ième édition, Paris, Librairie Guénégaud, 1977.
- Dauzat, Albert, *Les noms de personnes, origine et évolution*, Paris, Librairie Delagrave, 1924.
- Dauzat, Albert, *Les noms de personnes*, Paris, Librairie Delagrave, 1928.
- Dron, Ion, *Visterniceni*, în „Curierul de seară”, 1995, 6 mai.
- Eremia, Anatol, *Nume de localități. Studiu de toponimie moldovenească*, Chișinău, 1970.
- Firică, Camelia, *Onomastică românească. Probleme teoretice privind categoriile antroponimice: poreclă și supranume*, în „Studia romanica et anglica”, Zagrebiansia, 2007, vol. LII, p. 215-259.
- Goicu, Viorica, Goicu-Cealmof, Simona, *Originea numelui de familie Muntean(u)*, în „Analele Universității de Vest din Timișoara”, 2010, vol. XLVIII, p. 170-178.
- Goicu, Viorica, *Nume de persoane din Țara Zarandului*, Timișoara, Editura Amphora, 1996.
- Graur, Alexandru, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965.
- Iordan, Iorgu, *Sufixele -ar și -aș indicând originea locală*, în „Arhiva. Organul Societății Științifice și Literare din Iași”. Iași, 1921, nr. 2, p. 259.
- Pascu, G., *Sufixele românești*, București, Socec, C. Sfetea, P. Suru, 1916.
- Pașca, Șt., *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului*, București, Imprimeria Națională, 1936.
- Pașca, Ștefan, *Sufixe care indică apartenența locală*, în „Dacoromania”, Cluj, 1931-1933, vol. VII, p. 154-163.
- Pitiriciu, Silvia, *Derivate cu bază toponimică (Litera C)*, în „Caietele Sextil Pușcariu”, 2015, vol. II, Cluj-Napoca, p. 392-399. Disponibil [http://inst-puscariu.ro/SextilPuscariu/SPII/pagini/CSP%20II%20\[Pages%20392%20-%20399\].pdf](http://inst-puscariu.ro/SextilPuscariu/SPII/pagini/CSP%20II%20[Pages%20392%20-%20399].pdf) (vizitat pe 22.04.2020)
- Popescu, Magdalena, *Nume de locuitori derivate de la teme străine*, în „Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română”, 1960, vol. II, p. 213-224.
- Pușcariu, Sextil, *Câteva cazuri de asimilare și disimilare în limba română*, în „Dacoromania”, Cluj, 1921, vol. I, p. 322-330.